

**STYRELEDERS PLIKTER OG
ERSTATNINGSANSVAR I AKSJE- OG
ALLMENNAKSJESELSKAP**

KRISTINE ALTEREN SCHWENKE

**STYRELEDERS PLIKTER OG
ERSTATNINGSANSVAR I AKSJE- OG
ALLMENNAKSJESELSKAP**

© Gyldendal Norsk Forlag AS 2023
1. utgave, 1. opplag 2023

ISBN 978-82-05-58984-1
Omslagsdesign: Kristin Berg Johnsen
Layout: Bøk Oslo AS
Sats: Type-it AS, Trondheim 2023
Brødtekst: 10/14,5 pkt Minion
Papir: 90 g Amber Graphic
Trykk: Mediehuset Andvord, Norge

Alle henvendelser om boken kan rettes til
Gyldendal Akademisk
Postboks 6730 St. Olavs plass
0130 Oslo

www.gyldendal.no/akademisk
akademisk@gyldendal.no

Det må ikke kopieres fra denne boken i strid med åndsverkloven eller avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Kopiering i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning og kan straffes med bøter eller fengsel.

Alle Gyldendals bøker er produsert i miljøsertifiserte trykkerier.
Se www.gyldendal.no/miljo

Innhold

DEL I INNLEDNING, PLASSERING AV STYRELEDER I ORGANISASJONEN OG ENKELTE ERSTATNINGSRETTLIGE SPØRSMÅL	11
KAPITTEL 1 INNLEDNING	13
1.1 Tema	13
1.2 Aktualitet	15
1.3 Metode	18
1.3.1 Rettsdogmatisk metode	18
1.3.2 EØS-rettens betydning for styreleders plikter og erstatningsansvar .	20
1.3.3 Bruken av underrettspraksis	22
1.3.4 Bruken av andre lands rettskilder	23
1.3.5 Bruken av Norsk anbefaling om eierstyring og selskapsledelse	27
1.4 Bokens videre oppbygning	28
KAPITTEL 2 SELSKAPSORGANENE OG STYRELEDERS ROLLE	30
2.1 Innledning	30
2.2 Karakteristikker ved ulike selskapsstørrelser	31
2.3 Generalforsamlingens myndighet og beslutninger	34
2.4 Styret og styremedlemmer	35
2.4.1 Styrets myndighet, oppgaver og plikter	35
2.4.2 Styret skal ivareta selskapets interesse	38
2.4.2.1 Innledende om innholdet i begrepet	38
2.4.2.2 Om selskapets interesse	41
2.4.3 Styremedlemmers lojalitetsplikt	45
2.5 Daglig leders myndighet, oppgaver og plikter	48
2.6 Styreleder	49
2.6.1 Om lederrollen	49
2.6.2 Styreleders rolle i styret	51
2.6.3 Styreleders rolle overfor generalforsamlingen	52

2.6.4	Styreleders rolle overfor daglig leder	54
2.6.5	Styreleders rolle utad	55
KAPITTEL 3 STYRELEDERS ERSTATNINGSANSVAR – NOEN SÆRLIGE		
ERSTATNINGSRETTLIGE SPØRSMÅL		57
3.1	Om vilkårene for erstatning	57
3.2	Hvem kan kreve erstatning fra styreleder?	59
3.2.1	Mulige skadelidte etter aksjelovene § 17-1 første ledd	59
3.2.2	Ansvar i kontrakt overfor selskapet	60
3.2.3	Ansvar overfor selskapets kreditorer	62
3.2.4	Ansvar overfor aksjeeier	65
3.3	Answarets utstrekning ved avledet tap	66
3.3.1	Problemstillingen	66
3.3.2	Skillet mellom særtap og avledet tap	67
3.3.3	Ansvar for tredjepersonstap utenfor aksjeselskapsretten – konkret interessennærhet	69
3.3.4	Aksjeeiers erstatningsrettslige vern	74
3.3.5	Kreditors erstatningsrettslige vern	78
DEL II STYRELEDERS PLIKTER OG ERSTATNINGSANSVAR		81
KAPITTEL 4 STYRELEDERS SÆRSKILTE AKSJESELSKAPSRETTLIGE PLIKTER		83
4.1	Innledning	83
4.2	Utviklingen av styreleders plikter i aksjelovgivning	85
4.3	Styreleders plikt til å sørge for styrebehandling	89
4.3.1	Introduksjon	89
4.3.2	Om hvilke saker som skal styrebehandles	90
4.3.2.1	Tidsmomentet i «aktuelle saker»	90
4.3.2.2	Saker som skal behandles av styret	91
4.3.3	Styreleders aktivitets- og initiativplikt	95
4.3.4	Styreleders plikt til å innkalle til styrebehandling	101
4.3.4.1	Styreleders innkallingsmyndighet	101
4.3.4.2	Krav til innkallingen	103
4.4	Styreleders plikter knyttet til forberedelsen av styresaker	105
4.4.1	Utgangspunkt for kravene til styrets behandlingsgrunnlag og styreleders plikter	105
4.4.2	Sakens karakter som en styrende faktor for kravene til behandlingsgrunnlaget	108
4.4.3	Informasjonens karakter sin innvirkning på krav til behandlingsgrunnlaget	111
4.4.4	Styremedlemmenes betydning for kravene til behandlingsgrunnlaget	112
4.4.5	Betydningen av tidspres	113
4.4.6	Krav til behandlingsgrunnlagets form	114
4.4.7	Krav til tidspunktet for informasjon	116

4.4.8	Styreleders kvalitetssikring av behandlingsgrunnlaget	117
4.4.8.1	Problemstillingen	117
4.4.8.2	Plikter styreleder å kvalitetssikre behandlingsgrunnlaget for feil og mangler?	118
4.4.8.3	Rekkevidden av styreleders plikt til å kvalitetssikre behandlingsgrunnlaget	123
4.4.9	Styreleders forhold til styreutvalg og komiteer	125
4.4.10	Styreleders forberedelse av styresaker uten daglig leder	126
4.5	Sammenfatning av styreleders særskilte plikter i aksjelovene	129
4.6	Styreleders lojalitetsplikt	130
4.6.1	Oppdragsforholdets karakter	130
4.6.2	Lojalitetsforpliktelser	132
4.6.2.1	Forbud mot å fremskaffe særfordeler for seg selv eller andre	132
4.6.2.2	Forbud mot å utnytte forretningsmuligheter som tilfaller selskapet	135
4.6.2.3	Taushetsplikt	138
4.6.2.4	Opplysningsplikt	140
4.6.3	Påvirker styreledervervet lojalitetspliktens omfang?	141
4.6.3.1	Problemstillingen	141
4.6.3.2	Styreledervervets innvirkning på lojalitetsforpliktelsene	142
4.6.3.3	Styreleders plikt til å sørge for at styret oppfyller sine plikter	144
KAPITTEL 5 FORHOLD SOM PÅVIRKER STYRELEDERS AKTSOMHETS NORM		149
5.1	Rettslige utgangspunkt	149
5.2	Styreledervervets innvirkning på aktsomhetsnormen	152
5.2.1	Problemstillingen	152
5.2.2	Styreleders særskilte plikter i aksjelovene	152
5.2.3	Betydningen av at styreleder har mer kunnskap om styresakene til behandling	155
5.2.3.1	Kort om alminnelige styremedlemmers plikter knyttet til styrebehandlingen	155
5.2.3.2	Styreleders kunnskap om sakene som behandles	156
5.2.4	Rolleforventningens innvirkning	159
5.3	Virksomhetens betydning	162
5.4	Honorarets betydning	165
5.5	Betydningen av kombinasjonsroller	168
5.6	Styreleders subjektive forhold	171
5.6.1	Subjektive forholds plass i aktsomhetsvurderingen	171
5.6.2	Unnskyldningsgrunner	171
5.6.3	Særlige kvalifikasjoner	174
5.6.3.1	Utgjør egne særskilte kvalifikasjoner et skjerpene moment?	174
5.6.3.2	Utgjør andre styremedlemmers særskilte kvalifikasjoner et formildende moment?	178
5.7	Betydningen av at styret har engasjert rådgiver	179

5.7.1	Styrets bruk av rådgiver	179
5.7.2	Krav til valg av rådgiver	180
5.7.3	Det skal foretas en vurdering av rådet	183
5.7.4	Rådet må brukes innenfor rammen rådet er gitt	186
5.7.5	Sammenfatning	188
5.8	Culpavurderingen ved styrets forretningsmessige beslutninger	188
5.8.1	Forretningsmessige beslutningers karakter	188
5.8.2	Beslutningen skal være i selskapets interesse	191
5.8.3	Krav til grunnlaget for beslutningen og beslutningens innhold	193
5.9	Oppsummering	195

KAPITTEL 6 STYRELEDERS PLIKTER OG ERSTATNINGSANSVAR VED

	FORVALTNINGEN AV SELSKAPET	197
6.1	Innledning	197
6.2	Styreleders plikter og erstatningsansvar knyttet til organisering av virksomheten	198
6.2.1	Organiseringen av virksomheten	198
6.2.2	Etterlevelse av lov- og forskriftskrav som gjelder for selskapets virksomhet	199
6.2.2.1	Innholdet i plikten og krav til styremedlemmers aktivitet ..	199
6.2.2.2	Styreledervervets betydning for plikten til å etterleve lov- og forskriftskrav	203
6.2.3	Selskapet skal ha tilstrekkelig og kvalifisert personale	205
6.2.4	Fastsettelse av virksomhetsplaner og budsjetter	210
6.3	Styreleders plikter og erstatningsansvar knyttet til økonomisk intern kontroll	214
6.3.1	Innledning	214
6.3.2	Forholdet mellom styrets og daglig leders plikter	216
6.3.3	Den interne kontrollen skal være tilpasset virksomheten	217
6.3.4	Oppfølging av selskapets interne kontroll og iverksettelse av tiltak ..	222
6.3.5	Styreledervervets betydning for oppfyllelsen av styrets plikter	228
6.3.6	Selskapets innvirkning på styreleders plikter og involvering i virksomheten	232
6.4	Styreleders plikter og erstatningsansvar knyttet til handleplikten ved tap av egenkapital	234
6.4.1	Innledning	234
6.4.2	Krav til forsvarlig egenkapital	236
6.4.3	Styret skal holde seg orientert om selskapets egenkapitalsituasjon ..	240
6.4.3.1	Om innholdet i plikten og kravene til styremedlemmers aktivitet	240
6.4.3.2	Styreledervervets betydning for å holde styret orientert om selskapets økonomi	241
6.4.4	Styrets myndighet til å iverksette tiltak for å forbedre selskapets egenkapital	244
6.4.5	Innholdet i behandlingsgrunnlaget ved styrets iverksettelse av tiltak ..	245

6.4.6	Styrets iverksettelse av tiltak	246
6.4.6.1	Rettslige utgangspunkt	246
6.4.6.2	Styret må ha et realistisk håp om å redde selskapet fra konkurs eller redusere kreditorenes tap	248
6.4.6.3	Selskapsledelsen må arbeide aktivt og lojalt ut fra selskapets økonomiske situasjon	251
6.4.7	Styrelederervets betydning for oppfyllelsen av styrets plikt til å iverksette tiltak	256
6.4.7.1	Styrelederens plikt til å sørge for styrebehandling	256
6.4.7.2	Styreleders plikter og rolle mellom styrebehandlingene og ved forberedelsen av tiltakene	258
6.4.7.3	Styrelederens plikter og rolle ved gjennomføringen av styrebehandling	261
6.4.8	Redegjørings- og forslagsplikten på generalforsamlingen	263
6.4.8.1	Om styrets redegjørings- og forslagsplikt	263
6.4.8.2	Styreleders ansvar for ledelsens opplysningsplikt på generalforsamlingen	264
6.5	Oppsummering og vurdering	266

KAPITTEL 7 STYRELEDERS PLIKTER OG ERSTATNINGSANSVAR VED

TILSYNET MED DEN DAGLIGE LEDELSE AV VIRKSOMHETEN	268
7.1 Innledning	268
7.2 Krav til styrets aktivitet for å føre tilsyn med daglig leders arbeid	270
7.2.1 Omfanget av tilsynsplikten	270
7.2.2 Krav til styrets aktivitet for å skaffe seg informasjon om daglig leders arbeid	274
7.3 Det enkelte styremedlems rett og plikt til å kreve undersøkelser og redegjørelse fra daglig leder	276
7.4 Styrelederervets betydning for tilsynet med den daglige ledelse	278
7.4.1 Innledende bemerkninger	278
7.4.2 Krav til styreleders aktivitet ved tilsynet med daglig leders arbeid ..	278
7.4.3 Oppfølging av daglig leders iverksettelse av styrets vedtak	284
7.5 Kontroll med daglig leders arbeid – en skjerpet tilsynsplikt	286
7.5.1 Problemstillingen og utgangspunkt for vurderingen	286
7.5.2 Varseltegn ved informasjon fra daglig leder	287
7.5.3 Advarsler fra andre om den daglige ledelse av virksomheten	291
7.5.4 Betydningen av erfaringer med og kjennskap til daglig leder	295
7.6 Styreleders plikter og erstatningsansvar ved oppsigelse av daglig leder	296
7.6.1 Oppsigelse som reaksjon overfor daglig leder	296
7.6.2 Saklighetskravet etter arbeidsmiljøloven § 15-7	297
7.6.3 Forberedelsen av daglig leders oppsigelsessak for styret	300
7.6.4 Styrets vurdering av og beslutning om oppsigelse	303
7.7 Oppsummering og vurdering	304

KAPITTEL 8 STYRELEDERS PLIKTER OG ERSTATNINGSANSVAR VED	
OPPFYLLELSEN AV SELSKAPETS KONTRAKTSFORPLIKTELSE	306
8.1 Innledning	306
8.2 Om rammen for og rekkevidden av styreleders plikter og erstatningsansvar .	307
8.2.1 Selskapets kontraktsforpliktelser	307
8.2.2 Nærmere om rammen for og rekkevidden av styreleders plikter og erstatningsansvar	309
8.3 Styreleders plikt til å gi informasjon til selskapets kontraktsparter	311
8.3.1 Introduksjon – en sammensatt vurdering	311
8.3.2 Tilknypningen til kontraktsforholdet	312
8.3.2.1 Betydningen av graden og karakteren av involveringen	312
8.3.2.2 Kombinasjonsrollers betydning for plikten til å gi informasjon	316
8.3.3 Betydningen av formålet med styreleders involvering i kontraktsforholdet	317
8.3.4 Begrunnelsen for opplysningssvikten og risikoen ved denne	319
8.3.5 Kontraktspartens betydning for plikten til å gi informasjon	321
8.3.6 Betydningen av tidligere kontakt	323
8.4 Særlig om plikten til å gi opplysninger om svak økonomi	325
8.5 Krav til informasjonens innhold	328
8.6 Krav til aktivitet når styrelederen ikke er involvert i kontraktsforholdet . . .	329
8.7 Oppsummering og vurdering	333
DEL III AVSLUTNING	337
KAPITTEL 9 SAMMENFATNING AV HOVEDFUNN	339
LITTERATUR	345
LOVREGISTER	358
DOMSREGISTER	366
STIKKORD	1